

Juraj Smatana
Štátny tajomník Ministerstva životného prostredia

CC:
Mária Kolíková
Ministerka spravodlivosti
Karol Galek
Štátny tajomník Ministerstva hospodárstva

22.9.2020

Vážený pán štátny tajomník,

radi by sme sa s vami podelili o informácie, ktoré súvisia s prístupom verejnosti k informáciám o povoľovaní jadrových zariadení, s účasťou verejnosti v týchto povoľovacích konaniach a s možnosťou verejnosti dosiahnuť nápravu nezákonných rozhodnutí o povolení jadrových zariadení.

Osobitne v tomto liste uvádzame nedostatky, ktoré stavajú Slovenskú republiku do pozície krajiny, ktorá porušuje medzinárodné právo.

Strana OĽaNO, ktorú v úrade zastupujete aj s pánom ministrom Budajom, mala významnú časť svojho volebného programu postavenú na presadzovaní princípov aj konkrétnych ustanovení Aarhuského dohovoru týkajúcich sa transparentnosti a účasti verejnosti na rozhodovaní. Tešíme sa, že sa časť týchto predvolebných sľubov podarilo vašej strane presadiť aj do Programového vyhlásenia vlády, takže tvoria politický záväzok súčasnej vlády.

Tému účasti verejnosti pri povoľovaní jadrových zariadení už niekoľko rokov sledujeme spolu s kolegami z občianskeho sektora. Nižšie v tomto liste preto podrobnejšie uvádzame nedostatky legislatívy a systémové bariéry, na ktoré narážame. Tieto nedostatky sme opakovane komunikovali príslušným slovenským aj zahraničným orgánom a inštitúciám, domáhajúc sa nápravy.

Ide o nasledujúce nedostatky:

- **nedostatočný prístup verejnosti k informáciám** o povoľovaní jadrových zariadení a o projektoch jadrových zariadení, ktorý je porušením Aarhuského dohovoru,

Kontakt:
Dana.marekova@gmail.com
+ 421 908 524246

- **zrušenie možnosti podať mimoriadne opravné prostriedky** proti nezákonným rozhodnutiam o povolení jadrových zariadení – konkrétne možnosti podať návrh na obnovu konania alebo podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania, a to aj v prípade, ak povolenie bolo vydané v dôsledku trestného činu korupcie alebo ak sa objavili nové dôkazy spochybňujúce zákonnosť povolenia,
- **obchádzanie procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie** pri povoľovaní jadrových zariadení (uplatňovanie účelového rozdeľovania projektov na menšie časti – tzv. salámovej metódy),
- **paušálne predĺženie platnosti povolenia jadrových zariadení s časovým obmedzením na neobmedzene dlhý čas**, v dôsledku čoho prišlo k obídaniu účasti verejnosti pri povoľovaní predĺženia platnosti jednotlivých jadrových zariadení a tým k porušeniu Aarhuského dohovoru.

Vzhľadom k tomu, že tieto problémy spadajú do pôsobnosti vášho rezortu, Vás týmto tiež žiadame o iniciovanie krokov smerujúcich k ich odstráneniu.

Nižšie uvádzame podrobnejší popis nedostatkov legislatívy a systémových bariér pri povoľovaní jadrových zariadení:

1. Nedostatočný prístup k informáciám a zrušenie možnosti podať mimoriadne opravné prostriedky - porušovanie Aarhuského dohovoru:

Aktuálny prípad porušovania Aarhuského dohovoru je proti Slovenskej republike vedený na Výbore OSN pre posudzovanie súladu s Aarhuským dohovorom so sídlom v Ženeve (ďalej „Aarhuský výbor“)¹.

V tomto prípade bolo Aarhuským výborom konštatované porušenie Aarhuského dohovoru, konkrétne ustanovení čl. 4, ods. 4 ako aj čl. 6, ods. 6, a to nasledovne:

“... By adopting and approach in Directive on Sensitive Information whereby whole categories of nuclear-related environmental information are unconditionally declared as confidential and for which (contrary to the general legal regulation in the Freedom of Information Act) no release is possible; and

---

¹ <http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/implementation-of-decisions-of-the-meeting-of-the-parties-on-compliance-by-individual-parties/sixth-meeting-of-the-parties-2017/decision-vi8i-concerning-slovakia.html>

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246

For failing to require that any grounds for refusal are interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and whether the information relates to emissions into the environment...”²

Na zosúladenie politik a praxe s Aarhuským dohovorom mala Slovenská republika podľa Aarhuského výboru zrealizovať nasledujúce opatrenia:

“...take the necessary legislative, regulatory and administrative measures and practical arrangements to ensure that when providing access to nuclear-related information within the scope of article 2, paragraph 3, of the Convention, any grounds for refusal under article 4, paragraph 4, of the Convention are interpreted in a restrictive way and taking into account the public interest served by disclosure and whether the information requested relates to emissions into the environment...”

V prvom tzv. “progress review”³ zo dňa 26.2.2019 však Aarhuský výbor skonštatoval, že kroky podniknuté Slovenskou republikou na nápravu porušovania Dohovoru (ktoré boli uvedené v tzv. “progress report”), sú nedostatočné:

... „rather dissatisfying on several grounds“:

- *Slovak Nuclear Regulator issued a statement to the Regional Court of Bratislava, in which it informs the court that: “...the Aarhus Convention, its committee and opinions do not provide a legally binding and enforceable framework, unlike Directive 2003/4/EC. ...” ACCC expresses concern: “...not only does this demonstrate a clear misunderstanding by the Nuclear Regulatory Authority of the binding nature of the Convention’s obligations...” “... it is also of concern should that incorrect understanding be accepted by the Court, either in that particular proceeding or in other procedures in the future...”*
- *In the same statement to the Regional Court of Bratislava, Nuclear Regulator also calls for an NGO plaintiff to “...to compensate the costs actually paid to increase the protection of the nuclear installation in question...”. To this statement ACCC also “Expresses its serious concern at the Nuclear Regulatory Authority’s approach to a member of the public seeking to exercise its rights under the Convention. That approach is clearly counter to the spirit of the Convention.”*

Následne bola v roku 2019 prijatá novela tzv. atómového zákona, ktorá však paradoxne posúva Slovensko ešte ďalej od súladu s Aarhuským dohovorom.

Táto novela konkrétne priniesla **rozšírenie možnosti utajovania informácií z konania podľa atómového zákona** (zavedenie možnosti utajenia informácií tvoriacich tzv. telekomunikačné

---

² Nález Aarhuského výboru bol potvrdený aj na 6. zasadnutí členských krajín Aarhuského dohovoru (Meeting of parties)

³ <http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/implementation-of-decisions-of-the-meeting-of-the-parties-on-compliance-by-individual-parties/sixth-meeting-of-the-parties-2017/slovakia-decision-vi8i.html>

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246

a poštové tajomstvo, hoci takéto informácie sa v úradnom spise nevyskytujú a táto zmena vytvára priestor pre neoprávnené utajovanie informácií) **a bezprecedentné vylúčenie možnosti podania mimoriadnych opravných prostriedkov** (návrhu na obnovu konania a podnetu na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania).

Takýmto spôsobom bol o týchto zmenách informovaný Aarhuský výbor:

„The last incident, proving that Slovakia does not take its commitments in the field of transparency and engagement of public in nuclear decision-making seriously, is the amendment to Atomic Bill (No. 541/2004 Coll.). This legislation was adopted by the Slovak parliament in June 2019, later to be vetoed by the Slovak president. Her veto was unfortunately over-turned by the Parliament in September 2019, which makes this legislation valid and effective.

President found the legislation in violation of the Slovak Constitution on the following grounds⁴:

- *Classification of “sensitive information”, in particular the “postal and telecommunication secrecy”: Important information from administrative procedures, including letters sent to the authority by other institutions or participants in procedures can now be withheld. This is inconsistent with the general rule that postal secrecy does not apply to information contained in administrative files.*
- *Excluding extraordinary legal remedies– reopening of procedures and examination of the decision outside appeal procedure: Administrative procedures in Slovakia generally allow for extraordinary legal remedies such as retrials/reopening of procedures and an extraordinary examination of the decision separately from the common appeal procedure. According to the proposed amendment, these extraordinary legal remedies would be precluded in certain procedures according to the Atomic Bill, including the procedure for a start-up license of the operation of nuclear facilities or operation of a nuclear facility.*

2. Tzv. salámová metóda pri povoľovaní zmien jadrových zariadení - obchádzanie procesu EIA a obchádzanie účasti verejnosti pri povoľovaní zmien jadrových zariadení

V roku 2018 sa postupne uskutočnili 4 zisťovacie konania v zmysle zákona o EIA, a to na rôzne zmeny činnosti, týkajúce sa jadrovej elektrárne Mochovce (blok 1 a 2). Každé toto konanie sa však skončilo už v štádiu zisťovacieho konania a kompletný proces EIA sa neuskutočnil.

---

⁴ Pre viac informácií: <http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/implementation-of-decisions-of-the-meeting-of-the-parties-on-compliance-by-individual-parties/sixth-meeting-of-the-parties-2017/decision-vi8i-concerning-slovakia.html>

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246

Došlo tu tak k nedovolenému obchádzaniu procesu EIA, kedy **neboli posúdené kumulatívne účinky všetkých týchto zmien činnosti**. Ide o nedovolenú tzv. salámovú metódu, kedy sa viaceré zmeny činnosti predložia na samostatné posudzovanie ako samostatné projekty a tým sa investor vyhne povinnosti posúdiť kumulatívne vplyvy všetkých týchto zmien činnosti a uskutočniť kompletný proces EIA.

Tieto zmeny činnosti vzťahujúce sa k jadrovej elektrárni Mochovce však **mali byť spoločne povinne posúdené ako jedna zmena činnosti**, ktorá by zahŕňala všetky čiastkové zmeny (mal byť vykonaný kompletný proces EIA).

To jednoznačne vyplýva aj zo zákona o EIA, ktorý stanovuje, že musí byť povinne posúdená každá zmena činnosti týkajúca sa jadrového zariadenia, bez ohľadu na jej intenzitu (zákon výrazom „bez limitu“ stanovuje že musí byť posúdená každá zmena),⁵ a tiež stanovuje, že je potrebné uskutočniť aj hodnotenie kumulatívnych a synergických vplyvov zmien činnosti na životné prostredie.⁶

Zo zákona o EIA a Aarhuského dohovoru vyplýva, že povoľovanie zmien činnosti vzťahujúcich sa k jadrovej elektrárni Mochovce malo podliehať procesu povinného posudzovania vplyvov na životné prostredie v zmysle zákona o EIA a malo podliehať aj procesu účasti verejnosti v zmysle čl. 6 Aarhuského dohovoru.

3. Paušálne predĺženie platnosti povolenia jadrových zariadení s časovým obmedzením na neobmedzene dlhý čas

Dňa 1. 8. 2013 nadobudlo účinnosť ustanovenie § 37bc atómového zákona, ktoré znie „Povolenie na prevádzku jadrového zariadenia s časovým obmedzením vydané podľa doterajšieho zákona a ktorého časové obmedzenie by podľa doterajšieho zákona uplynulo po 1. auguste 2013, sa považuje za povolenie na prevádzku jadrového zariadenia bez časového obmedzenia.“.

⁵ V rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6S/347/2016 zo dňa 22.11.2018 sa uvádza: „Pojem „bez limitu“ je podľa súdu v danom prípade potrebné vyložiť ako jednu veličinu prahových hodnôt, to znamená, že **akákoľvek minimálnu prahovú hodnotu prekračujúcu nulovú hodnotu navrhovanej činnosti ako aj jej zmeny bude potrebné posúdiť z hľadiska jej vplyvu na životné prostredie.**“.

⁶ Podľa § 29a písm. c) zákona o EIA „Príslušný orgán v rámci posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti a posudzovania zmeny navrhovanej činnosti **hodnotí obdobie prípravy navrhovanej činnosti a jej realizácie, a ak je to odôvodnené povahou navrhovanej činnosti, aj etapu jej ukončenia spojeného s likvidáciou, sanáciou alebo rekultiváciou, a to najmä z hľadiska ... c) kumulatívnych a súbežne pôsobiacich javov, a to v rôznych časových horizontoch a s prihliadnutím na ich nezvratnosť,**“.

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246

Podľa nálezov Aarhuského výboru však zmena platnosti povolenia činnosti (či už je to skrátenie alebo predĺženie povoleného trvania činnosti), je vlastne zmenou podmienok prevádzkovania činnosti a preto musí podliehať procesu účasti verejnosti podľa čl. 6 Aarhuského dohovoru.

V dôsledku paušálneho predĺženia platnosti povolení jadrových zariadení s časovým obmedzením na neobmedzene dlhý čas prišlo **k obídenu účasti verejnosti pri povoľovaní predĺženia platnosti jednotlivých jadrových zariadení** a tým k porušeniu čl. 6 Aarhuského dohovoru.

Podnet Európskej Investičnej Banke (EIB) pre nedodržanie slovenského práva aj práva EÚ a tým aj politik a štandardov EIB:

Vyššie uvedené systémové bariéry boli tiež komunikované Európskej Investičnej Banke. V apríli 2020 bolo organizáciami Global 2000 a Wiener Plattform Atomkraftfrei iniciované konanie na základe podnetu cez tzv. „EIB complaint mechanism“. Toto konanie sa domáha preskúmania financovania projektu “SE Safety Improvement”, ktorý je investičným programom zameraným na posilnenie bezpečnosti existujúcich blokov slovenských jadrových elektrární Mochovce 1,2 a Jaslovské Bohunice V2 – a to z dôvodu porušovania slovenského aj medzinárodného práva.⁷

Očakávame, že EIB bude rozhodne požadovať, aby sa v súvislosti s aktuálne prebiehajúcimi povoľovacími procesmi, ktoré sú potrebné na ďalšiu prevádzku jadrových blokov v Mochovciach 1,2, vykonalo úplné hodnotenie vplyvu na životné prostredie (EIA).

Podnet podaný na EIB obsahuje argumentáciu, že projekt “SE Safety Improvement” je v rozpore s účelom slovenských a európskych predpisov o EIA, s Aarhuským dohovorom a Espoo dohovorom o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a so slovenskou ústavou.

Na podporu týchto argumentov podnet odkazuje na nasledujúce štandardy EIB, ktoré pre projekty spadajúce pod smernicu EÚ o EIA (pod prílohu I k smernici) ustanovujú tieto požiadavky:⁸

- *These projects require specific formalised comprehensive and participatory assessment processes. (...) The public concerned should be given early and effective opportunities to participate, to express comments on the project and to receive a response to those*

⁷ <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20170881>

⁸ 2009 EIB Statement of Environmental and Social Principles and Standards: <https://www.eib.org/en/publications/environmental-and-social-principles-and-standards.htm>

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246

comments. (...) The EA (environmental assessment) ... should relate to the entire project and its sphere of influence, not just to the part that is being financed by the Bank.

EIB prijalo podnet na ďalšie konanie a následne zahájilo oficiálny proces aj s vypočutím sťažovateľov.

Pán štátny tajomník, tieto systémové bariéry znemožňujú efektívnu participáciu a občiansku kontrolu a stavajú „jadro“ do pozície „nedotknuteľného a nespochybniteľného“ odvetvia, o ktorom akúkoľvek diskusiu môžu viesť výlučne experti z tohto odvetvia (ktorí z neho aj benefitujú). Tento prístup je nielen v rozpore s medzinárodným a vnútroštátnym právom⁹, ale je potenciálne veľmi nebezpečný - ako to opakovane ukazujú zverejnené informácie, aktuálne najmä ohľadne dostavby JE Mochovce 3,4. Naviac, naše staré jadrové prevádzky predstavujú nemenšiu hrozbu.

História „jadra“ tiež jednoznačne upozorňuje, že rozhodovanie za zatvorenými dverami môže ohroziť životy a spôsobiť obrovské škody.

Preto vás žiadame o odstránenie legislatívnych aj aplikačných bariér, na ktoré poukazuje tento list.

Dana Mareková, dana.marekova@gmail.com, + 421 908 524246,
v mene organizácií Global 2000 a Wiener Plattform Atomkraftfrei

CEPTA, zastúpená: Daniel Lešinský

Greenpeace CEE, Slovakia, zastúpená: Katarína Juríková

Občianska iniciatíva Chceme zdravú krajinu, zastúpená: Michal Daniška

Via Iuris, zastúpená: Milan Šagát

Ing. Peter Mihók, PhD., člen Nuclear Transparency Watch network, Civil Society Larger Group
EURAD, Slovenský ochranársky snem, OZ CEPTA

---

⁹ Na túto skutočnosť a jednotlivé porušenia Aarhuského dohovoru sme upozornili MŽP aj pripomienkami k aktuálne pripravovanému Návrhu implementačného report pre ACCC (v prípade záujmu vám ich zašleme)

Kontakt:

Dana.marekova@gmail.com

+ 421 908 524246